

tetés nélkül tud szolgáltatni s ezeknek a szolgáltatását is iparkodjanak lehetőleg hosszabb időtartamra elosztva, részletekben biztosítani.

A magunk részéről is a legmelegebben ajánljuk ezt a tanácsot munkavállaló kollégáink figyelmébe, mert a munkanélküliségnek legelső oka éppen a munkaadók nehéz anyagi helyzete s a mindkét félre egyaránt súlyos kérdést csak akkor lehet megoldani, a nehézségeket csak akkor lehet áthidalni, ha a munkakeresők is az igényük mérséklése mellett minden utat megkeresnek arra, hogy a munkadíj szolgáltatása a munkaadónak minél kevesebb gondot okozzon.

Feltétlenül nehéz kérdés, amelyikből azonban a kivezető utat csak a jelzett módon lehet meglelni, ha mindegyik fél számításba veszi azt a nehéz helyzetet, amelyiknek terhe alatt a másik is szenved.

A háborús erdészeti rendeletek revíziója

Ez év október hó 25-én megtartott igazgatóválasztmányi ülésen felvettem egy eszmét, hogy az 1918. évben kiadott, az erdőkre vonatkozó kormányrendeletnek, mely abban az időben is az erdőbirtokosok körében nagy megütközést keltett, megváltoztatását kérjük, mert maga az 1879-iki erdőtörvény addig igen kevés korlátozást foglalt magában az erdők kihasználását illetőleg, amivel szemben ezek a rendeletek oly megkötöttséget hoztak, szinte kétséget idéztek elő, vajjon fennállhat-e még a magántulajdonnal való rendelkezhetési jog?

Mindezeket maguk az erdőbirtokosok hallgatva fogadták, mert tényleg a világháború alkalmából beállott gazdasági konjunktúra következtében némely vidékeken valóban olymértvű erdőpusztítások történtek, amit tényleg helyes volt ily rendelettel megállítani.

Hogy Magyarországon a világháború előtt mi értéke volt az erdőnek, mikor Magyarország együtt volt, azt legjobban tudják azok, akik bizonyos országúttól vagy pláne vasútvonalától távol voltak, hogy még az 1880-as évek végén is egy

erdei öl fa (mai négy méter) ára 1 forint volt és ennek a négy méter fának a vágatási díja 30 krajcár volt. Ha szabad példának felhozni a saját esetemet, midőn 1874-ben az osztályrész birtokomat megkaptam, a gazdaságomhoz 1250 hold erdőt is kaptam és a hozzá nem értő családi osztoztatóink az erdőben levő százados fák értékét az én terhemre 100.000 forintban állították be. Ez a fa 80%-ban cserfa, 20% vegyes tölgy és bükk volt. Az előregedett fák düledeztek, úgy hogy a fát értékesíteni nem lehetett, később már rendes turnusos vágatást nem is lehetett eszközölni, a vágásturnus az volt, amit egy orkán vagy nagyobb szelek kidöntögettek és nem volt érdemes azt a 30 krajcárt sem a vágatásért kifizetni, mert a fát eladni nem lehetett, arra vevő nem volt. Úgy én, mint a szomszédbirtokosok a lakosoknak felébe odaadtuk, hogy felvágják és külön felébe hazaszállították. Végre az erdő úgy megritkult, hogy már 1869—70-ben az erdőt kénytelenek voltunk ültetés alá venni és nem dicsekvésből mondom, hogy ma azt a fát vágattam ki, amit én annak idejében magam ültettettem.

Mindezeket leírtam, amit én átéltem az erdőmmel, de éppen úgy és ugyanilyen szenvedésen mentek át szomszédaim is.

Már most, mikor egy félszázadig erdeje volt valakinek, amit értékbe kapott, örökölt, abból hasznot mást nem látott, mint azt, hogy meleg szobája volt, adót és őrzést, ültetésköltséget fizethetett, mikor egyszerre a fakonjunktúra is megjött, kérdezem, ki lett volna az a halandó, aki, mikor a törvény megengedte, oda ne adta volna a fáját, ha valami pénzt látott érte? Tehát valóságosan meg lehet mosolyogni azt a bölcsét, aki az ilyen előzményeket átélt erdőbirtokosnak szemrehányást tesz, hogy: „te erdőpusztító vagy, mert turnuson felül vágta az erdődöt.”

Ezekután jött a kormányrendelet: meg kell állítani az erdőpusztítást! Be kell ismerni, hogy voltak erdőpusztítások, de nem a Mátra- és Bükkhegység között elterülő úgynevezett dombos vidéken, mert ott jogosan élvezték, illetve élvezték volna a fakonjunktúrát, hogy félszázad után jött egy idő, mikor az ottani szegény palócvidék pénzt látott és meglátta a Messiást.

Talán erre is reá lehet mutatni, hogy tudok magammal

együtt erdőbirtokosokat, akik gazdasági tőkegyűjtés céljából vágunk erdőt és a hadikölcsönbe fektetett veszteséget is alig pótolta.

Most azonban kezdhetjük a félszázad előtről, hogy van erdőnk, fizetjük az adót, erdőőrzést és ha akarunk valami erdő-tisztítást, kérvényezzük a járási erdőhivatalnál, az átteszi a vármegyei erdőfelügyelőhöz, az átteszi a kerületi erdőigazgatóságához, amely hivatal kiszáll és utána felterjeszti a minisztériumba. Ez a kálvária jó két-három hét. Ugyanez a kálvária a rendes vágatási kérdéseknél is.

A rendeletek előírják az erdők kihasználásánál a szállaló vágást, kigyérítést és csak ha az alátelepülést tökéletesnek tartják, lesz engedélyezve a tarvágatás. Hogy egyebet ne mondjak, csak az Erdészeti Lapokban folynak pro és kontra polémiák ezen erdőkezelésről. Az én véleményem, merem mondani tapasztalatom, hogy az az erdő fekvésétől vagy talajától függ, melyik a helyes metódus. Nagy hiba a rendeleteknél, hogy nem tesznek különbséget erdő és erdő között, amit már említésbe is hoztam, mert vannak erdők, amiket én elneveztem magas erdőknek, a magasabb fekvésű hegyi erdők azok, ahol a fának magasabb növése van, nagyobb tömeget ad, ahol a fa 30—34 méter magasságot is elér és vannak az alacsony erdők, a lentesebb hegyen, inkább dombos vidékeken, ahol a fa növése legfeljebb 12—14 méter magas és fele tömeget sem ad. Ezek többnyire cseres erdők, szárazabb talajban. Tehát lehetetlennek tartom, hogy ezen említett vidékek fáai vagy mondjuk erdei, egy kaptafára menjenek, hogy ez is erdő, az is erdő. Itt lehetetlen általánosságban a kezelést előírni. Éppen ugyan ez áll az önvetődés útján (előbb a gyérítés, aztán várni, míg alátelepül) keletkező erdők nevelésére és egyöntetű kezelésére vonatkozólag is. Ahol a talaj jó, ott hiába a gyérítés, mert ott a sarj két-három év alatt úgy felnő, hogy ott hiába jön a makktermés, az a makk — különösen az északi oldalakban — megfeketedik, megpenészedik, mert a sarj oly árnyékot vet, ott makk-keles nem érvényesül. Szívesen megmutatom az 1925. évi nagy makktermés eredményét, hogy az egyöntetűen meggyérített erdőben, úgy a déli, mint északi oldalakon, a déli oldalon kendersűrű a keles,

de minél mélyebben megyünk az északi oldalra, már az oldal közepén egy csemetét sem lehet látni.

Tehát mikor az embernek tapasztalatok állanak rendelkezésére, hogy az erdők és erdők között különbséget kell tenni, mert jövedelmezőség és teherbírás szempontjából többet elbírnak a magas erdők, mint az alacsony erdők; éppen úgy különbséget kell tenni a jó talajú erdők vágatásánál, mint azon gyengébb talajú, déli fekvésű erdőknél, ahol helyes az önvetődés után nevelni az erdőt, mert itt a sarjhajtás inkább csenevész marad. Például egy erdőben a déli oldal megkívánja az önvetődést; míg az északi oldal már jobb talaj, ott a tarvágás előnyösebb.

Számtalan részlete van az erdőművelésnek és nevelésnek, ami sablonos, minden variáció nélkül, amit kénytelen vagyok felsorolni és meg vagyok győződve, maguk az erdőbirtokosok rá fognak jönni és maga az erdőintézőség, hogy kényszerítve leszünk a földművelési minisztériumot készíteni, hogy az erdészeti rendeleteket módosítsák és pedig annak az elvi biztosításával, hogy amennyiben a tulajdonos az erdejét más rendszer szerint kívánja kezelni, ez a kívánsága honoraltassék, sem erdőnevelés, sem szociális szempontból nem helyes az a rendelkezés, amely tiltja azt, hogy az erdőkből a tavaszi és nyári időben, április 24-től novemberig, a téli kitermelt fát kiszállítani nem lehet, azzal indokolva, mert az: erdőnek pihenő időre van szüksége. Ezen pihenési idő alatt a makk-kelés gyarapodhat, holott, ha nyáron kocsival megyünk az erdőbe, a kerék megsértheti a csemetét. Először azt kérdem: az a makk-kelés egy nyáron tud annyit erősödni, hogy novemberben, amikor felszabadul az erdő a fuvarozásra, az a kerék nem tesz kárt annak a csemetének? Másodszor, ha azt mondjuk: pihenni kell az erdőnek, de nem szabad a fát kihordani, az ölfa bentmarad az egész nyáron, mondjuk 200—300 méter fa egy holdon, akkor minden holdvágásban itt 200—300 négyszögméteren bizony csemete nem fog fakadni, az ott el fog pusztulni. Tehát mivel teszünk nagyobb kárt, ha azt a 200—300 méter fát tavaszon vagy nyáron kihordjuk az erdőről és felszabadítjuk azt a 200—300 négyszögméter területet, ahol még ha van csemete, az őszi mégis napvilágot kap? Kevesebb csemetét sért meg az a kocsikerék,

mintha 200—300 négyszögméteren teljesen kivesz a csemete. Erre, természetesen, azt mondják az erdész urak: ki kell depóz-tatni idejében, az erdő fakadása előtt, vagy utak mellé hordatni. Valóban, ez Kolumbusz-tojás-felfedezés, de azt nem számítják, mibe kerül ez a rögtönös depózás, tekintve, hogy akkor még a fa is nehezebb? Ez minimum méterenként 1 pengő, tehát egy vagon fát már a tulajdonos terhére vagononként 15—16 pengővel megdrágítok, vagyis már száz vagon fánál 1500—1600 pengővel kevesebb árt kap a tulajdonos. De nézzük szociális szempontból. Március—április hóban a kisgazdafuvarosok vétéssel vannak elfoglalva, az fuvarozásra rá nem ér, de május hó 1-től aratásig, leszámítva egy hetet szénakaszálás és hordás időre, teljes két hónapig fuvarozhatna. Most nézzük az őszi időt, mikor beállanak az esőzések. Talán nem kell mondanom, hogy akkor néha az erdők megközelíthetetlenek. Hány telet tudunk, hogy tél elején leesik a nagy hó és az erdőről egész télen fuvarozni nem lehet?

Kérem, talán vessük ezt a két szempontot össze, hogy nem-e az az elv minden gazdálkodásnál, hogy olcsón termelni, de ez a túlzott teória, hogy az erdőnek nyáron pihenni kell, megdrágítja a fatermelést, másrészt ez a túlzott teória sérti a szociális érdeket, hogy amikor jó időben, jó útban fuvarozhatna a kisgazda, el van zárva azért, hogy az a kocsikerék néhány csemetét kiszakít, vagy meghorzsol.

Az 1898. évi XIX. t.-c.-ben benne foglaltatik, hogy a községi és közbirtokossági vagy nem megfelelő gondozásban levő erdők állami kezelés, ellenőrzés alá vétetnek. Ezen kategóriákba vett erdők, állami kezelés, ellenőrzés címén 54 fillér kezelési díjat fizet, továbbá fizet minden hold erdő 50 fillért az erdei alapba. Mit jelent ez az ellenőrzés? Jól tudjuk és már minden egyes nagyközség, avagy közbirtokosság-tulajdonosok, hogy az erdőben favágást, legeltetést engedély nélkül nem eszközölhet. De ha erre ama magasabb teória parancsol, hogy közérdek az, hogy az ország erdejeinek ne csak a jelenlegi állaga maradjon meg, de jobbá tétessék, erre ki van mondva a közérdek, akkor minden közérdek biztosítása az állam feladata legyen, de közérdeket védeni a nyomorult erdős, szegény vidék erdőbirtoko-

sainak filléreiből, akik elég adót, elég nyomorúságot szenvednek, hogy ilyen Paflagoniában kell élniök és tengődni az étellel? Ha ezt a közérdek kívánja, fizesse az állam az erdőőrzésre alkalmazott kerülőket éppen úgy, mint az állami erdészeti személyzetet és mentesítse az ily szegény erdőtulajdonosokat eme 54 fillér és erdei alapra fizetett 50 fillérek fizetése alól.

A kopárterületek fásítása is közérdeknek van mondva. Hogy ezek a kopárterületek befásítása közérdek, ez helyes, ennek ellenében elég megterhelhetés az, hogy a községek adják ingyen a fásításhoz a munkaerőt. Azonban eme fásítások olyan „sofort” mennek, hogy például Heves megye Sirok község 360 hold legelő területéből két év alatt 160 holdat fásítottak be és ennek ellenében csak azt kérték, hogy ugyanabtan a községben levő állami tulajdonban levő erdőlegelőből „pénzért” adjon az állam 200 holdat legeltetésre, ezt a község, dacára hogy kérelmeztem, meg nem kapta. Ezért ez a buzgóság, de egy nagyközség legelőjét így zár alá venni, azt hiszem, ezt semmiféle „sofort erdősítés” meg nem engedheti.

Az igazgatóválasztmányi ülésen felemlítettem, hogy egy községben jóminőségű kőszenet találtak, a község megkapta az engedélyt a bányászathoz, a bérlőnek volt engedélye, az erdőhatóság betiltotta a bányászást, mert előbb kérni kellett volna a községnek az erdőhatóságot, hogy adja meg az engedélyt. De mivel a formát a község nem tartotta be, a bányászást betiltották. A község részére kértem az erdőigazgatást, hogy vonja vissza a betiltást. Azt válaszolták, ez a miniszter joga. Ez a processzus már 3 hete húzódik, ma sincs felszabadítva, 30 bányász éhezik, mert máig sem jött meg az engedély.

Mindezeket összevéve, nem méltóztat az Igazgatóválasztmánynak belátni, hogy ez a háborus erdőrendelet revizióra szorul azért, mert több teória van benne, mint az érték, továbbá a mai nehéz gazdasági viszonyok oly szomorúak, hogy fölösleges munkamegdrágítás, fölösleges munkamegszorítás, csak kár és még jobban megnehezítése a létnek. Új erdőtörvény készítésére sincsen most idő, de mivel ki vannak próbálva az erdőkre vonatkozó rendeletek, azoknak ismerjük hibáit, miért ne lehetne azt jóakarátú revízió alá venni inkább, mint teljesen el-lenszenvenné tenni ezt az egész erdőkezelési intézményt.

Az üzemtervkényszer. A törvény csak a kötött erdőbirtokokat kötelezi üzemtervre, ma már vállalatok, részvénytársaságok és több kategóriájú erdőket. Csak egy példát említek. Egy 200 néhány holdas erdőt árverésen megvett egy pénzintézet. Ki lett mondva rája az üzemtervkényszer. A pénzintézet hamarosan eladta egy odavaló birtokosnak. Természetes, magánbirtok lett, kérte az üzemterv megszüntetését. Természetes, el lett utasítva.

Most már nézzük az általános földbirtokpolitika elvét, hogy a nagy mezőgazdasági birtokok hivatása az, hogy idővel kisemberek kezébe jöjjenek. Ugyanez áll és kell, hogy ez az elv álljon az erdőbirtokoknál is. Hiszen már ezt eddig is tapasztaltuk, hogy az erdőbirtokok értéke máris leesett, de ma egyáltalán elhadhatlan. Ha most hozzá minden ilyen kisbirtok üzemtervköteles lesz, van-e olyan halandó, ki ilyen vexának aláveti magát és megvesz egy üzemtervkényszer alatt levő erdőbirtokot?

Az erdőrendeletek súlyosan nehezednek az erdőbirtokosokra, a gyengébb talajú erdők tulajdonosait mérhetetlenül károsítják; az erdőbirtokok forgalmi értékét lerontják, csaknem lehetetlenné teszik és hogy ez így van, oka ennek az, amit a legutóbbi erdészeti egylet igazgatósági ülésén az egyesület titkárja igen bölcsen jegyzett meg, hogy nekünk, erdészeti egyletnek és erdőbirtokosoknak az a legnagyobb bajunk, hogy a parlamentben alig van valaki, aki az erdőügyekhez ért. Ha szerénytelen vagyok is, világosan megmondom, hogy a titkár úrnak igaza van, vagy legalább azok a parlamenti tagok, akik értenek hozzá, nem törődnek a dologgal. Én, ki erdős vidéken születtem, ott éltem, ismerem jól az erdő természetét, de, mint jelenleg is, ilyen vidék országgyűlési képviselőjének, kötelességem, amit tudok, amit ismerek és ismerem valaminek a rossz oldalát, hogy azt felemlítsem és annak orvoslását sürgessem. Az országos erdészeti egylet igazgatóválasztmányát kérem, méltóztassék felszólaló szavamat figyelembe venni és a háborus erdészeti rendeleteknek az Erdészeti egylet bevonásával leendő revízió alá vételét sürgősen szorgalmazni.

Gr. Keglevich Gyula,
országgy. képviselő.